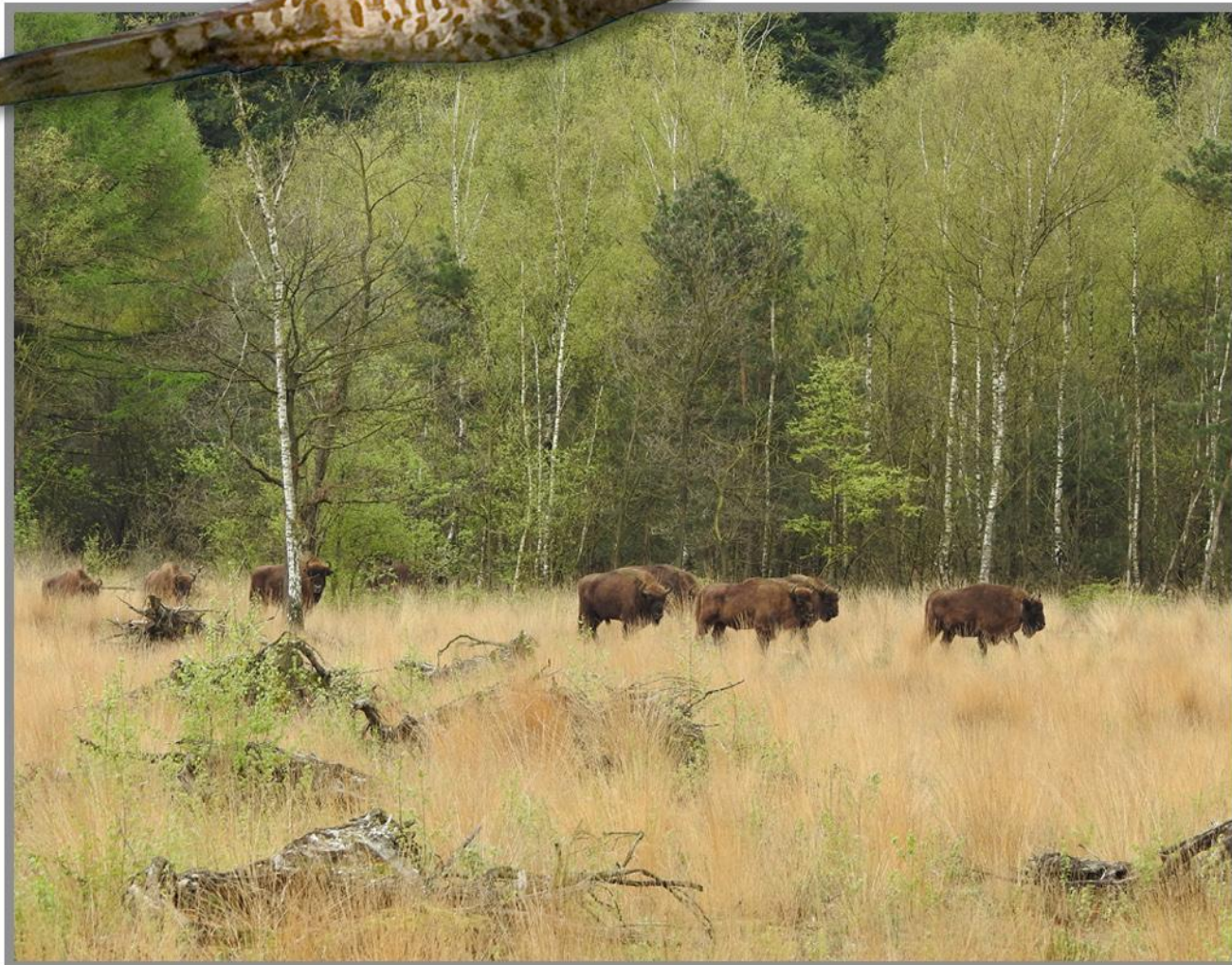

Verslag 2016

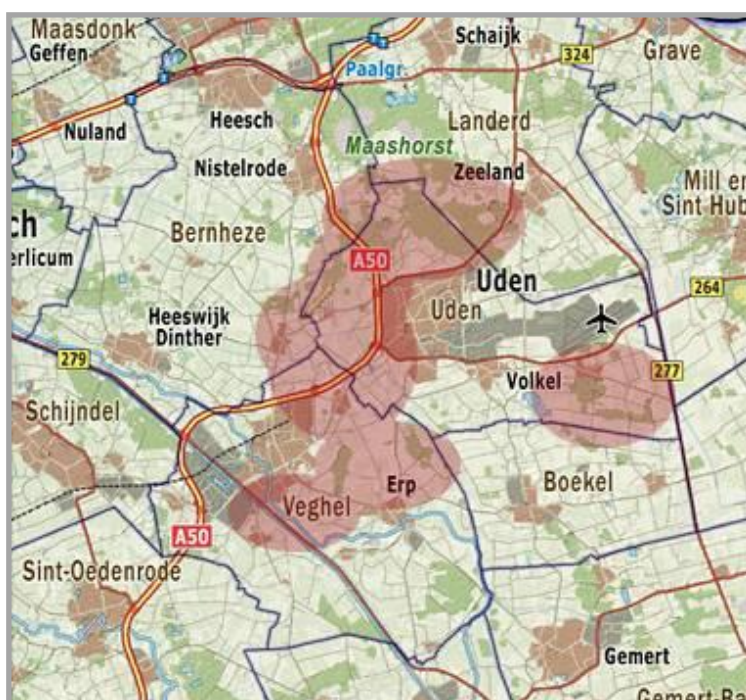

2016: Een fantastisch jaar voor onze roofvogels!

Zo een titel belooft veel! En met recht. Minimaal bijna 200 jonge roofvogels hebben afgelopen jaar in onze regio het nest verlaten. Een ongekend hoog aantal. Als je naar het aantal nesten kijkt, zie je stabiliteit bij Havik en Boomvalk. De Sperwer en de Torenvalk hebben de opwaartse lijn doorgezet en lijken wat uit het dal te komen. Het landelijke succes van de Slechtvalk is ook hier merkbaar. Het aantal slechtvalkbroedsels groeit van één naar twee en dit lijkt de komende jaren nog verder te groeien. Er zijn namelijk nog een aantal niet broedende territoriale paren in ons gebied. In Nederland het eerste succesvolle paartje Visarend (Biesbosch) en verder al leuke aantallen Rode (8) en Zwarte Wouw (3) en Zeearend (6). Mogelijk gaan we hier de komende jaren in onze regio ook nog wat van merken. Je weet maar nooit!

De oorzaken van de veranderingen die in dit artikel genoemd worden zijn natuurlijk divers en per soort weer anders. Daarbij komt dat ons onderzoeksgebied beperkt is en conclusies zijn aan de hand van dergelijke kleine volumes niet echt verantwoord.

Het onderzoeksgebied beslaat net zoals andere jaren Maashorst-Zuid tot boven de Brobbelbies, de wijde omgeving van Mariaheide, de Erpse bossen, Volkel-Odiliapeel en de wijde omgeving van Zijtaart. Het veldwerk wordt gedaan door minimaal zeventien personen die vaak groepsgewijs opereren, maar ook zijn diverse gebieden door deze personen alleen bezocht. Alles wordt vastgelegd op nestkaarten en daarnaast opgeslagen in een centrale database. De broedsels van de volgende soorten worden gevolgd: Boomvalk, Buizerd, Havik, Slechtvalk, Sperwer, Torenvalk en Wespindief. Alle broedresultaten worden hieronder in een tabel naar voren gebracht.

Totaaltabel

Jaar:	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	82	64	65	68	66	61	60	47	47	72	48	63	71	56	54	60	49	61
Eieren	241	184	207	165	160	154	135	137	151	231	128	184	210	163	171	217	168	217
Jongen	206	171	174	149	121	139	113	128	125	185	114	144	196	139	150	185	143	164
Uitgevlogen	197	157	157	135	112	138	105	117	109	180	101	140	173	124	137	166	126	137

*Jonge Sperwer klaar om geringd te worden. Vorstenbosch 06-07-2015
(foto Willy van Lanen)*

De omstandigheden in 2016: een extreem zachte winter werd gevolgd door de relatief koude maanden maart en april. Mei was zeer warm, vrij zonnig met een normale hoeveelheid neerslag, juni ook warm, somber en zeer nat. Juli tenslotte was vrij warm, vrij droog en vrij zonnig.

De Veldmuizen deden het ogenschijnlijk goed in onze regio. In andere delen van het land was van de piek in 2014 niets meer over. Over de talrijkheid van de andere muizen als de Bosmuizen en de Rosse Woelmuizen valt niets zinnigs te zeggen. Met het Konijn gaat het nog steeds niet goed, ze komen vooral geconcentreerd voor. Ook met de Haas gaat het ronduit slecht. Van de echte vogeleters (Havik, Slechtvalk, Sperwer) telden we dit jaar 32 nesten tegen 28 in 2015. Of we daarmee mogen concluderen dat het vogelaanbod in 2016 goed was.... ? Voor de sociale wespen was 2016 landelijk gezien wederom een ronduit slecht jaar. Desondanks werd in de Maashorst een succesvol wespendifnest gevonden.

Boomvalk

Dachten we vorig jaar nog dat het lagere aantal van vier paren een gevolg was van een verlaagde zoekinspanning in een deel van ons gebied, nu lijkt het er toch op dat de daling in broedparen structureel is. Moeilijk om met zekerheid te zeggen. De Boomvalk is nl. een soort die zich steeds minder gemakkelijk laat vinden. Ze lijken steeds minder vocaal te worden. Dat is weliswaar voor ons lastig, maar blijkbaar voor de Boomvalken de beste tactiek. Met overal Haviken, Bosuilen en nu ook al Slechtvalken om je heen is het beter om niet te veel op te vallen.

Boomvalk	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	4	4	6	6	6	6	9	6	2	4	3	3	3	2	1	0	0	2
Eieren	10	11	10	12	14	17	17	16	6	8	8	7	5	5	0	0	0	6
Jongen	8	11	10	12	8	14	15	16	5	7	8	6	5	5	0	0	0	6
Uitgevlogen	8	11	8	11	8	14	11	15	4	5	8	5	5	5	0	0	0	3

*Jonge Boomvalk
(foto Marc Gottenbos)*

Buizerd

Met een gemiddelde legselgrootte van drie eieren (op 10 nesten) zitten we aan de hoge kant. Voor Brabant was het gemiddelde 2,7 en voor Nederland 2,44. Landelijk waren er dertien 4-legsels (van de 315), daarvan waren er maar liefst vier in onze regio. Een daarvan was zelfs een 5-legsel. Kortom goede voedselomstandigheden voorafgaand aan en tijdens de eilegfase. Natuurlijk heeft diezelfde voedselsituatie ook geresulteerd in veel gevonden nesten. Tweeëndertig nesten werden in totaal gevonden. Later in het seizoen is de voedselsituatie waarschijnlijk wat verslechterd. Uiteindelijk slaagde er maar één koppel in om drie jongen groot te brengen. Of dit allemaal daadwerkelijk aan de voedselsituatie te wijten is weten we niet: we doen helaas geen kwalitatief en kwantitatief voedselonderzoek.

Buizerd 21-01-2017 Erp (foto Willy van Lanen)

Buizerd	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	32	21	24	23	26	17	22	11	14	26	18	19	26	21	17	17	16	16
Eieren	68	38	54	40	46	22	33	20	20	51	27	29	47	34	27	41	21	36
Jongen	55	38	52	38	41	26	30	20	17	41	27	25	44	30	26	31	17	30
Uitgevlogen	51	34	47	36	37	26	29	19	16	41	24	23	38	28	29	28	14	25

Havik

Het aantal broedparen van de Havik lijkt zich wat te stabiliseren tussen de vijftien en twintig. Landelijk gezien was 46% van alle gemeten legsels een 4-legsel. In ons gebied hebben we maar drie legsels daadwerkelijk gemeten, maar dat waren alle drie 4-legsels, één ervan hieronder op de foto! Met 2,64 jongen per succesvol paar zaten we net onder het landelijk gemiddelde van 2,73.

Haviksnest met camera op stok in de omgeving van Mariaheide 08-05-2016 (foto Arno van Eggelen)

Havik	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	17	16	19	21	16	13	14	12	10	15	8	14	14	10	7	8	5	7
Eieren	43	39	62	49	40	28	36	29	25	43	19	28	31	27	23	26	17	21
Jongen	41	39	52	45	37	25	33	29	24	35	19	24	28	23	19	22	15	16
Uitgevlogen	41	38	47	38	37	25	32	28	22	33	18	23	25	21	18	20	14	15

Slechtvalk

Allereerst mooi nieuws: de Slechtvalk op de foto hieronder is één van de twee jongen uit 2012 in Veghel. In 2016 is dit de helft van een broedpaar in Ninove België. Dat ligt in Vlaams Brabant, ten zuidwesten van Brussel! Je kunt de oranje ring (met horizontaal 3A) zien.

Nog meer mooi nieuws: een geweldig broedseizoen met twee nesten, zeven eieren en ook zeven uitgevlogen jongen. Naast het ons bekende paar op de gebouwen van Agrifirm in Veghel was dit jaar ook het paar van de Petruskerk in Uden succesvol. Verder nog zeker een territoriaal paartje rondom de hoogspanningsmasten tussen de Goorse Bossen Erp en Boekel en losse individuen op de kerk in Erp, de kerk in Heeswijk-Dinther en de Lambertuskerk in Veghel. Wat gaat er nog gebeuren de komende jaren? Wie had dit prachtige succes een aantal jaren geleden kunnen denken!

Één van de jongen uit 2012 in Veghel maakte in 2016 deel uit van een broedpaar in België.

Slechtvalk	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	2	1	1	1	1													
Eieren	7	3	3	3	2													
Jongen	7	3	3	3	2													
Uitgevlogen	7	0	3	3	2													

Sperwer

De Sperwer klimt verder uit het dal, tenminste dat zou je voorzichtig denken aan de hand van de cijfers. Veel broedsels zitten tegenwoordig in de steden en dorpen of dicht er tegenaan. Sperwers zijn te vinden op kerkhoven, bij sportvelden en zelfs in (grote) tuinen (dit jaar minimaal vijf paar in onze regio). In natuurgebieden als de Maashorst wordt nog nauwelijks gebroed. In 2016 welgeteld nog één paar. Waarschijnlijk is dit voornamelijk te wijten aan predatie (van de Havik). Een redelijk goed aantal uitgevlogen jongen zorgt er hopelijk voor dat de stand zich de komende jaren nog wat verder uitbreidt.

*Mannetje Sperwer in Heeswijk-Dinther 20-05-2017
(foto Willy van Lanen)*

*Mannetje Sperwer Melven Veghel 09-04-2017
(foto Willy van Lanen)*

Sperwer	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	13	11	7	9	6	8	8	6	9	12	7	13	13	10	13	19	10	20
Eieren	56	40	37	25	25	28	25	24	37	49	22	45	55	41	44	75	46	80
Jongen	38	27	25	20	11	25	15	21	34	35	19	38	52	39	38	66	44	58
Uitgevlogen	33	22	22	18	6	25	15	18	30	34	15	38	44	36	33	55	39	45

Torenvalk

De Torenvalk lijkt zich weer wat verder te herstellen. Mogelijk speelt de goede voedsel-situatie voor de Buizerds hier ook mee. De Torenvalk is nog meer dan de Buizerd vooral een muizeneter.

Bijzonder is wel het enorme verschil in de deelgebieden binnen ons werkterrein. Het gebied direct ten zuiden van de Leijgraaf (bedoeld wordt Mariaheide en directe omgeving)

lijkt voor de Torenvalk niet meer interessant. Van 2001 tot en met 2006 hadden we hier in totaal 46 broedsels. Dat is een gemiddelde van bijna acht per jaar. Van 2011 tot en met 2016 komen we aan twee broedparen. Dat is een gemiddelde van nog geen half. Aan de broedgelegenheid kan het niet liggen. De nestkasten hangen nagenoeg allemaal nog op dezelfde plekken. Als we met mensenogen naar het landschap kijken, is ook dat niet heel erg veranderd. Uiteraard zijn veel weilanden veranderd in maisakkers en de weilanden die er nog zijn, zijn minder bloemrijk, maar daarmee nog geen duidelijke reden voor deze enorme keldering. Hoe is dat dan ten noorden van de Leijgraaf? Van 2001 tot en met 2006 26 broedgevallen en van 2011 tot en met 2016 42 broedgevallen. Hier doet zich dus een lichte stijging voor. En nagenoeg al deze broedsels zitten gewoon in cultuurland, waar net als ten zuiden van de Leijgraaf meer maïs en minder bloemen en overhoekjes te zien zijn. Vooralsnog een compleet raadsel!

Torenvalk Ooijpolder 11-12-2016 Willy van Lanen

Torenvalk	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	13	11	8	8	11	16	4	11	12	15	11	13	13	12	15	16	18	16
Eieren	55	53	41	36	33	59	22	48	63	80	50	>72	>68	>55	>67	>82	>84	74
Jongen	55	53	32	31	22	49	18	42	45	67	39	51	65	42	59	71	67	54
Uitgevlogen	55	52	30	29	22	48	16	37	37	67	36	51	60	34	54	63	59	49

Wespendif

Eindelijk weer een zeker broedgeval van de Wespendif. In de Maashorst in de buurt van de Grensweg deze keer. Het nest werd ontdekt in de jongenfase en er vlogen netjes twee jongen uit.

Wespendif	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	2	1	2	0	0	0
Eieren	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Jongen	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Uitgevlogen	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	1	0	3	0	0	0

Samenvattend

Een gigantisch aantal broedsels en heel veel uitgevlogen jongen. Dat geeft hoop voor de toekomst en hopelijk gaan we volgend jaar weer net zo veel vinden. Heb je zin om ons daarmee te helpen dan kan dat, we kunnen namelijk alle hulp gebruiken.

Neem dan contact op met William van der Velden (william.vandervelden@home.nl)

Jaar:	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	82	64	65	68	66	61	60	47	47	72	48	63	71	56	62	46	55	61
Eieren (geteld) gem.	3,6	3,8	4,2	3,4	3,1	3,6	3,8	3	4,4	4,2	4,6	4,4	4,1	3,6	3,8	4,5	4,1	3,7
Jongen per nest gem.	2,5	2,6	2,5	2,2	2	2,3	1,9	2,7	2,7	2,6	2,4	2,2	2,7	2,3	1,9	3,5	1,8	2,7
Jongen uitgevlogen gem.	2,4	2,5	2,4	2	1,8	2,3	1,8	2,5	2,3	2,5	2,2	2,2	2,4	2,3	1,9	3,3	1,8	2,7
Uitgevlogen	197	157	157	135	112	138	105	117	109	180	101	140	173	124	137	166	126	137

Namens de

William van der Velden

Met dank aan Mignon van den Wittenboer voor correctie en lay-out van het verslag.

Deelnemers werkgroep 2016:

Ad Bekkers, Cor Broeren, Annemarie van Diepenbeek, Lammy van Diepenbeek, Arno van Eggelen, Hans van de Heuvel, Chris van Lieshout, John Opdam, Jan van den Tillaart, Ton van den Tillart, William van der Velden, Theo Veldpaus, Wil Verbossen, Jan Verhoeven, Piet van der Voort, Pieter van der Voort, Ad van Zutphen.

Literatuur:

- *Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2016. De Takkeling: Jaargang 25 (2017), nummer 1.*